

Gyarmatosítók és nacionalisták.

Az 1948-as parlamenti választások Algériában

FERWAGNER Péter
Ákos
József Attila
Tudományegyetem
Szeged

Algéria jogi helyzete a második világháború után

Algéria alapvetően különbözött Franciaország többi gyarmatától. Leginkább azért, mert *Algéria telepesgyarmat volt*, ami azt jelentette, hogy a múlt századtól kezdve jelentős mennyiségű európai, főleg francia származású telepes érkezett a gyarmatra. A XX. század elejére az európai eredetű lakosság száma elérte az egymillió¹, majd egészen 1962-ig, a függetlenség kivívásáig, ekörül ingadozott. (A muzulmán őslakosság száma kb. nyolcmillió volt.) Ez az európai (a franciákon kívül éltek itt olaszok, spanyolok, de a földközi-tengeri szigetekről is sokan érkeztek) társadalom rátelepedett az őslakos társadalomra és azt minden területen uralma alá hajtotta. *Algéria Franciaország szerves része volt* már a XIX. század közepe óta, helyzete tehát ennyiben is eltért a többi gyarmatétól. Algériát három megyére osztották (Algír, Orán, Constantine), amelyekre ugyanazok a törvények voltak érvényesek, mint a francia megyékre.

1945 után a reformok meghozatalára mindenképpen szükség volt. Ezokról már a vichy-i vezetés tárgyalásokat kezdett, de Gaulle-ék ezt tovább folytatták. Az 1944. március 7-i törvény értelmében lehetővé vált, hogy a muzulmán lakosság bizonyos rétegei, a francia hadsereg tisztjei, diplomás hivatalnokok, közalkalmazottak, a különböző választott testületek tagjai, valamint egyes helyi vezetők, a muzulmán személyi jogállásuk megtartása mellett megkapják a francia állampolgárságot. Ez a legjelentősebb intézkedés, amelyet a gyarmatosítók az algériai őslakosok érdekében hoztak. Az 1946. október 4-i törvénnyel újabb kategóriák (háborús veteránok és olyanok, akik bizonyos középfokú végzettséggel rendelkeztek) kerültek be ebbe a körbe.

Az algériai nemzeti mozgalomnak ugyanakkor a francia demokratikus erőkkal karöltve sikerült további polgárjogokat kiharcolniuk. Ezek mind-mind forradalmi reformoknak számítottak, hiszen olyan jogokat kaptak az algériai muzulmánok, amelyekről a háború előtt még csak nem is álmodhattak. Teljesen egyértelmű ugyanakkor, hogy a bevezetett reformok már nem elégtették ki az algériai nemzeti mozgalom pártjait, mert történelmi késésben voltak. A kétségtelenül pozitív változások ellenére ugyanis Algéria

---

¹ J. Nagy László: A Maghreb-országok felszabadulása (1919-1956), Szeged, 1995., 28. old.

továbbra is Franciaország integráns része maradt, a függetlenség legális úton történő kivívása pedig lehetetlennek látszott

A francia kormány ugyanakkor nem mondott le a további korlátozott reformokról. Chataigneau főkormányzó gyakran ismételtette: "Csak egy reformterv veheti rá az őslakosokat arra, hogy önként belépjenek a Francia Közösségbe. Ha nem hozzuk meg a megfelelő döntéseket, akkor magukra lesznek utalva és csak az újabb alkalmat fogják várni, hogy elszakadhasanak francia uraiktól."² 1946-ban amnesztiát hirdettek, számos politikai fogoly visszanyerte szabadságát, új pártok alakultak a betiltottak helyett.

A párizsi nemzetgyűlés által elkészített új alkotmány-tervezetet az október 13-i népszavazáson a francia választók elfogadták. A baloldali pártok mellett a kereszténydemokrata MRP is a tervezet elfogadására szólította fel a szavazókat. Hangsúlyozni kell, hogy habár az összesített végeredmény az "igen" szavazatok győzelmét jelentette, a tengeren túli területek a tervezet ellen szavaztak. Az itt élő európaiak tehát nem voltak hajlandók támogatni a párizsi kormány és parlament liberálisabb politikáját a gyarmatokon. Az új alkotmány a tengeren túli területekről egy kissé szigorúbb rendelkezéseket tartalmazott, mint az előző, elutasított tervezet. Az alkotmány szerint Franciaország vezeti és irányítja ezeket a népeket minden kolonializmustól mentesen, és garantálja mindenki számára a szabadságjogokat, az egyéni vagy a közzéti előmenetelt. Külön cikkely foglalkozik a Francia Unióval (VIII). A tengeren túli megyékről és területekről úgy rendelkezik az alkotmány, hogy azokra ugyanazok a törvények érvényesek, mint az anyaországi megyékre. Minden egyes területre alaptörvényt kell alkotni, amely szabályozza az adott terület jogi statusát. Minden egyes tengeren túli megyében a kormány képviselője irányítja az adminisztrációt. *Minden területnek meg kell választania saját parlamentjét.*

Az 1947-es algériai "szerves alaptörvény"

Láttuk, hogy maga az alkotmány írta elő, hogy Algériának saját alaptörvényt alkossanak, majd ennek elfogadása után ott parlamenti választásokat tartsanak. A szerves alaptörvény elfogadását heves viták előzték meg.³ A parlamenti szavazásra végül 1947. szeptember 2-án került sor és a kompromisszumos tervezetet 325 igen szavazattal 86 ellenében a kommunista képviselők tartózkodása mellett elfogadták.⁴

A törvény az asszimilációs politikának kedvezett. Algéria, mint a múltban egy megyecsoporthoz tartozó terület, és pénzügyi autonómiát élvez, tehát továbbra is integráns része marad Franciaországnak, emellett egyes kitételekkel arra is utaltak, hogy esetleg nem zárának ki bizonyos autonómiára utaló lehetőségeket. Nagyon lényeges, hogy *minden algériait francia állampolgárrá nyilvánítottak*, a muzulmán nők pedig megkapták a választójogot. Az őslakosok teljes jogú állampolgárok lettek anélkül, hogy lemondtak

² Kaddache, Mahfoud: Histoire du nationalisme algérien. Question nationale et politique algérienne 1919-1951. Tome II., Société Nationale d'Édition et de Diffusion, Alger, 1980., 721. old.

³ Az alaptörvény vitájáról részletesen lásd: Kaddache, 767-769. old., valamint Grosser, Alfred: La IVe République et sa politique extérieure, Armand Colin, Paris, 1961., 252. old.

⁴ Montassier, Valérie-Anne: Les années d'après guerre 1944-1949, Fayard, Paris, 1980., 155-156. old.

volna muzulmán jogállásukról. A választási rendszert úgy alakították ki, hogy az semmiképpen se veszélyeztesse a telepések hatalmát. Listás szavazás nem volt, csak egyéni jelöltek közül lehetett választani. A választások két fordulóban dőltek el. Az első fordulóban az a jelölt, aki 50% plusz egy szavazatot szerez, az megnyerte a választást. Ha senki sem kap ennyi szavazatot, akkor pótválasztásra és második fordulóra van szükség. A választókat két választói kollégiumba sorolták be. Az első kollégiumba kerültek az európai eredetű francia állampolgárok és azok a muzulmánok, akiknek az iskolai végzettsége megfelelt az előírásoknak, ezen kívül olyanok is, akik bizonyos szintig eljutottak a francia hadsereg vagy a közigazgatás ranglétráján.⁵ Ezzel a lépéssel is az asszimilációt próbálták meg elősegíteni a francia törvényhozók. A második választói kollégiumba kerültek a "muzulmán franciák", vagyis az algériaiak döntő hányada. A két kollégium 60-60 képviselőt küldött a 120 tagú algériai parlamentbe. Ez az intézkedés jól tükrözte a szabályozás torz és igazságtalan jellegét, hiszen az egymillió európai képviselő első kollégium, valamint a nyolcmillió muzulmán képviselő második kollégium a parlamentben ugyanannyi képviselővel rendelkezett, vagyis az európai lakosság felülreprezentált volt a parlamentben. Jellemző, hogy a telepések még ezt is élesen kritizálták, mondván túl széles képviselet jutott az algériaiaknak.

Az európaiak azonban további kedvezményeket kaptak, ilyen volt a kétharmados szabály. Az algériai parlamentben minden határozatot egyszerű többséggel kellett elfogadni. De bizonyos esetekben, ha a főkormányzó, a parlament Pénzügyi Bizottsága, vagy harminc képviselő kérvényezte, akkor egy adott határozatot csak kétharmados többséggel lehetett elfogadni. Ilyen esetben a két kollégium külön-külön szavazott. A kétharmados többséget adottnak vették, ha a két kollégium többségi döntéssel ugyanolyan értelmű határozatot hozott. Könnyen belátható, hogy ezzel a szabállyal gyakorlatilag lehetetlenné vált bármilyen komoly reform keresztülvitele az európai képviselők akarata ellenére. A parlament tagjainak hat évre szólt a mandátumuk, de háromévenként a képviselők felét újraválasztották. Az elnököt bármelyik kollégiumból meg lehetett választani.

Az algériai parlament szerepe nem volt jelentéktelen. A főkormányzóval egyetértésben kellett intéznie Algéria belső ügyeit és képviselnie saját érdekeit. Ezekén a területeken szabadon dönthetett. Ő szavazta meg Algéria költségvetését és a főkormányzóval együtt döntött egyéb pénzügyi kérdésekről is. Politikai kérdésekről azonban nem tárgyalhatott, a kormány pedig bármikor feloszlathatta. Az alaptörvény előírta, hogy az iszlám vallást minden szinten el kell választani az államtól és biztosította a vallásszabadságot. A parlamentnek meg kellett szerveznie az arab nyelv oktatását minden szinten.

A végrehajtó hatalom a főkormányzó kezébe került. Ő képviselte a Köztársaság kormányát. Munkáját egy hattagú kormányzói tanács segítette, amelynek két-két tagját nevezte ki a főkormányzó, az algériai parlament, egy-egy tagját pedig a parlament elnöke és alelnöke. A tanács feladata volt a parlament által meghozott határozatok végrehajtása felett őrködni. A főkormányzó a cselekedeteiért a Köztársaság kormánya előtt felelős.

---

⁵ Az első kollégiumba 550000 francia és 62000 muzulmán szavazó tartozott a törvény rendelkezései alapján. Később ez némileg a muzulmán lakosság javára módosulni fog, így már 1948-ban is más arányok lesznek jellemzőek.

Az alaptörvény tehát tartalmazott számos pozitív elemet is, ilyen volt például az önálló algériai parlament elve. Összességében azonban a törvény messze elmaradt a kor követelményeitől. Az algériai nemzeti mozgalom ennél már sokkal többet várt és egyáltalán nem volt megelégedve a törvény rendelkezéseivel. Arról nem is beszélve, hogy az alaptörvény végrehajtására egyáltalán nem vagy csak részlegesen került sor. A törvény kompromisszum eredménye volt, így igazából sem azokat nem elégítette ki, akik az anyaország jogait akarták mindenáron fenntartani, sem azokat, akik a muzulmánok jogait szerették volna kiterjeszteni. Algéria két társadalmának szembenállása pedig továbbra is fennmaradt.⁶

A politikai pártok és Algéria

Az algériai nemzeti mozgalomnak volt egy sajátossága, amely markánsan eltért a francia gyarmatbirodalom többi területétől. *Ez a nemzeti mozgalom* ugyanis teljesen egyedülálló módon *többpártrendszerű volt*, vagyis Algériában a nacionalista politikát több párt többféle módon képviselte.

1946 márciusában a meghirdetett amnesztia után a mérsékelt Ferhat Abbasz, sétífi gyógyszerész megalapította az Algériai Manifesztum Demokratikus Unióját (Union Démocratique du Manifeste Algérien-UDMA), amely nevét az 1943-as manifesztumtól kölcsönözte. A manifesztum a nemzeti mozgalom első összefogásából keletkezett és demokratikus szabadságjogokat követelt. Az UDMA nem akarta Algéria elszakadását Franciaországtól, a mérsékelt nemzeti politikát folytató párt fő célja a *Franciaországgal föderális önálló Algéria* megteremtése volt. Ferhat Abbasz és társai támogatták az asszimilációs politikát, de egyszersmind meg akarták őrizni Algéria algériai jellegét, vallását, kultúráját, nyelvét. Szerintük az algériai köztársaságnak társult államként kellene betagozódnia a Francia Unióba. Az anyaország és Algéria minden lakójának kettős, francia-algériai állampolgárságot javasoltak. A közhatalmat általános választásokon megválasztott parlamentnek kell gyakorolnia. Az algériai parlament autonóm és önálló, kivéve a külügyek és a honvédelem területeit. Franciaország Algériában az algériai kormány mellé delegált miniszter személyében van jelen, és viszont, Algéria a francia kormány mellé delegált miniszter személyében van jelen Franciaországban. Algériában két hivatalos nyelv legyen, az arab és a francia, és mindkét nyelv oktatása váljon kötelezővé minden szinten. Még 1947 nyarán nyilatkozta Abbasz: "Egyesek azt állítják, hogy az Algériai Köztársaság elismerése Franciaország számára a lemondást, a véget jelenti. Ez

⁶ Ennek mértékét jól mutatja egy érdekes adalék, mégpedig az, hogy hogyan nevezték saját magukat az európaiak és a muzulmánok. Az őslakosok, hiába lettek akarataik ellenére francia állampolgárok, egységesen "algériai muzulmánoknak" nevezték magukat. Az európaiak többsége ugyanakkor, ha megkérdezték volna, hogy kik ők, akkor úgy válaszoltak volna, hogy ők "algériaiak", érzékeltetve ezzel, hogy ők otthon vannak Algériában, hogy Algéria az övék. Algéria mindkét társadalmát létrehozta saját belső egységét, de továbbra is szemben álltak egymással, aminak az oka egyértelműen az egyik nép másik nép általi gyarmatosítása volt. A két csoport között azért egyetlen egy kérdésben teljes egyetértés uralkodott: mindketten elutasították az 1947-es szerves alaptörvényt, igaz egészen más okokból.

ld.: Charles-Robert Ageron: Français, juifs et musulmans: l'union impossible

ln.: L'Algérie des Français, Présentation par Charles-Robert Ageron, Société d'Édition Scientifiques, 1993., 115. old.

tevédek. Lemondás éppenséggel akkor lenne, ha fenn akarnánk tartani a hatalmi politikát. Az igazság érvényre juttatásakor nem beszélhetünk lemondásról. Nem lemondás az, ha egy fiatal köztársaságban létrehozuk a Szabadságot, Egyenlőséget és a muzulmán-francia Testvériséget."⁷ A Köztársasági Tanácsban az UDMA képviselői önálló indítványt nyújtottak be, amely szerint el kell ismerni Algéria autonómiáját, az Algériai Köztársaságot, az algériai kormányt és az algériai nemzeti színéket. A Tanács az indítványt elutasította.

A párt az első nagy sikerét az 1946 júniusában megtartott parlamenti választásokon aratta, ahol a lehetséges 13-ból 11 mandátumot szerzett meg. Sikerük a radikális PPA távolmaradásával magyarázható. Ezáltal az UDMA-nak volt meg először az a lehetőség, hogy a francia nemzetgyűlésben algériai nemzeti politikát folytathasson. Abbasz és képviselőtársai a nacionalizmus szóvivőivé váltak, bár a Házban ellenséges légkörben kellett dolgozniuk. A francia gyarmatosítás hívei összefogtak MRP-s, radikális, később pedig RPF-es képviselőkkel, akik minduntalan lehurrogták az UDMA politikusait. Az UDMA képviselői viszont nem voltak hajlandók magukat franciáknak nevezni, ugyanakkor a francia jelenléte nem utasították el. Szolgákból olyan polgárokká akartak válni, akik tevékenyen járulnak hozzá az Unió építéséhez, de eközben meg őhajtották őrizni algériaiságukat. A nemzeti kérdést állandóan napirenden tartották. Októberben kongresszust tartott a párt. Megállapították, hogy sikerült bizonyos eredményeket elérniük a parlamenti munkával, ilyenek például a tengeren túli területek képviselőiből alakított frakció vagy a radikális nacionalista Messzali Hadzs szabadon bocsátása.⁸ Valójában azonban a nemzeti kérdésben nem sikerült tényleges haladást elérniük, erre a mérsékelt politika nem volt képes. A novemberi választásokon az UDMA nem indult, mert nem értett egyet az új alkotmány rendelkezéseivel. A párt a szavazóit a kommunisták támogatására szólította fel. Később azonban jól szerepelt a Köztársasági Tanács megválasztásakor, ami azt bizonyítja, hogy a párt ebben a korszakban az egyik legfontosabb algériai politikai erő.

Az algériai nemzeti mozgalom meghatározó alakja Ferhat Abbasz mellett Messzali Hadzs volt, akinek pártját, az Algériai Néppártot (Parti du Peuple Algérien-PPA) még a háború előtt betiltották, azóta illegálisban működött. Messzali és hívei létrehozták új választási pártjukat Mozgalom a Szabadságjogok Győzelméért néven (Mouvement pour le triomphe des libertés démocratiques-MTLD), de közben a PPA is tovább tevékenykedett. Ez a párt jóval radikálisabb volt Abbasz UDMA-jánál, legfőbb célja a teljes függetlenség kiharcolása bármi áron. Maga Messzali szabadulása után, 1946. augusztus 11-én tért haza Algériába. Ekkor egyértelműen ő a legnépszerűbb algériai politikus, rengeteg beszédet tart, bejárja szinte az egész országot. Pártja, a PPA erősebb, mint valaha, pedig félig még mindig illegálisban működik. Messzali az algériai nacionalizmus valószínű próféta-jává válik. Célkitűzései között szerepel önálló algériai alkotmányozó nemzetgyűlés összehívása és "az algériai nemzet megújítása". Szerinte Algéria független nemzet, amelynek Franciaországgal való kapcsolatát szövetségi szerződésnek kell szabályoznia. A párt képviselői kijelentették, hogy nem ismerik el azt az állapotot, hogy Algéria Franciaország része, szerintük Algéria nem francia, soha nem is volt az, ezért már azt is élesen ellenezték.

⁷ Grosser, 252. old.

⁸ Kaddache, 753. old.

hogy az algériai alaptörvényt egy számukra idegen hatalom, Franciaország parlamentje hozza meg. Mindenkinnek algériai állampolgárságot kell kapnia, az algériai franciák pedig ugyanolyan jogokat kapnának, mint a külföldiek, vagyis őket Messzaliék idegeneknek, külföldieknek tartották. Ennek megfelelően Franciaországot nagykövet képviselné Algériában. Hivatalos nyelvnek a párt elfogadja az arabot és a franciát együtt. Elítéli Abbaszék puhány politizálását és elutasítja az általuk felajánlott összefogást a parlamenti választásokra. A föderáció az MTLD álláspontja szerint a kolonializmus új formája, amelyet a "valódi" nacionalistáknak el kell vetniük. A kommunisták is próbálkoznak egységet létrehozni, de Messzali velük sem hajlandó tárgyalni. Az 1946-os nemzetgyűlési választásokon a hatóságok számos jelölt személyét nem fogadják el és töröltetik nevüket a listákról, sőt bizonyos körzetekben nem is engedik indulni az MTLD jelöltjeit. A párt az UDMA távollétében mégis győz a választásokon, bár sikere messze nem elsöprő, hiszen mindössze 5 képviselőjelöltje lesz parlamenti képviselő. Lényeges viszont, hogy immár az MTLD is parlamenti párt lett, így a radikális nacionalista politika is megjelent a francia nemzetgyűlésben.

Fontos megemlíteni, hogy a két nacionalista párt és a kommunisták mellett volt még egy muzulmán csoport a francia nemzetgyűlésben, a függetlenek csoportja. Ők általában az algériai francia adminisztráció jelöltjei voltak, helyi hatalmasságok, közösségek vezetői, stb. Szerintük Algéria a Francia Unió része és az alkotmányban kell szabályozni az anyaországhoz való viszonyát, de elfogadták Abbasz föderációs javaslatát. Az UDMA-hoz hasonlóan kettős állampolgárságot javasoltak és olyan algériai nemzetgyűlést, amely gyakorolja a törvényhozói jogokat, kivéve természetesen a külügyeket és a honvédelmet. A nemzetgyűlésben a képviselői helyeket arányosan kellene osztani a választásokon induló jelöltek között az eredményeik szerint. Franciaországot Algériában miniszter képviseli, a hivatalos nyelv pedig egyszerre legyen az arab és a francia. A függetlenek nem veszélyeztették a franciák algériai uralmát, még az UDMA-nál is mérsékeltabb politikát folytattak. A gyarmati hatóságok ezért minden eszközzel támogatták őket a választásokon, hiszen a leggyakrabban a saját jelöltjeik voltak. A franciák a független algériai jelöltek indításával megpróbálták megosztani a nacionalista erőket és szavazókat és ez sokszor sikerült is nekik.

Láttuk, hogy Algériában két társadalom élt egymás mellett, de inkább egymás alatt, illetve felett. Az európaiaknak megvoltak ugyanazok a pártjaik, amelyek Franciaországban is működtek. A baloldalon természetesen a Francia Kommunista Pártnak (Parti Communiste Français-PCF) és a szocialistáknak (Section Française de l'Internationale Ouvrière-SFIO) volt a legnagyobb befolyása, míg a jobboldalon a kereszténydemokrata Népi Köztársasági Mozgalom (Mouvement Républicain Populaire-MRP) a legnépszerűbb. Ezek mellett működtek egyéb pártok is, például a radikálisok vagy kisebb baloldali csoportosulások.

Ami a francia kommunista pártot, a PCF-et illeti, gyarmati politikájában is az érvényesült, ami az egész külpolitikáját jellemezte, vagyis a Szovjetunió politikájának kritikátlan átvétele és feltétel nélküli támogatása. Ez ugyan tartalmazta a gyarmatok függetlenségének elvét, de a francia kommunisták szerint Algéria esetében a jelen helyzetben ez nem volt időszerű. A háború alatt a párt csatlakozott a hivatalos politikához és hitet tett a Francia Köztársaság és a tengeren túli területek egysége és oszthatatlansága

mellett, mondván a németek elleni harcban a legszorosabb egység szükséges és ehhez a gyarmatoknak is hozzá kell járulniuk.

Az algériai kommunista párt (Parti Communiste Algérien-PCA) szervezetenként ugyan különállt a PCF-től, de eszmeiségében azt mindenben követte, ezért az algériaiak a pártot az „európaiak pártjának” tartották. Az algériai kommunisták a nacionalista PPA-t hitlerista pártnak titulálták, a nacionalistákról pedig úgy vélekedtek, hogy azok „gazemberek, bűnözők, a fasizmus lakásai”.⁹ A párt úgy gondolta, hogy algériai nemzet és ebből következően algériai nacionalizmus nem létezik. Átvették a francia kommunisták vezetőinek, Maurice Thoreznek az algériai nemzetről megfogalmazott tézisét, miszerint az algériai nép olyan nemzet, amely most formálódik, de még nem alakult ki. A háború után az algériai nemzetről úgy vélekedtek, hogy az mintegy 20 faj keveredéséből alakul ki (berber, arabok, törökök, olaszok, görögök, máltaiak, franciák, stb.). A párt úgy gondolta, hogy az algériai ember se nem tisztán arab-berber, se nem tisztán francia, hanem csak és kizárólag önmaga. Ez egyértelműen hibás elképzelés volt, hiszen láthattuk, hogy Algériában két olyan közösség élt egymás mellett, amelyek fajuk, vallásuk, civilizációjuk tekintetében élesen elkülönültek egymástól. Ez a két közösség nem akarta az asszimilációt, azt mindketten elutasították, ezért egyetérthetünk a *Le Monde* újságírójával, aki szerint a két közösség között legfeljebb csak az együttműködés, az összefogás képzelhető el, az egység nem más, mint utópia.¹⁰

A PCA azonban 1946 közepén taktikát váltott. A nacionalista vezetőket ugyan továbbra is elítélte, csakúgy, mint a mohó telepeseket, de óvatosan közeledni próbált a nacionalista erőkhöz és sürgette az algériai nép egyesülését. A párt legfőbb célja a Franciaország népével létrehozandó unió volt. A közelgő választásokra együttműködést és közös programot ajánlott fel a nacionalista pártoknak, de azok ezt elutasították. Az 1946-os júniusi választásokon rengeteg szavazatot veszített a PCA. Ez éles fordulatot idézett elő és önkritikára készítette a pártot. Elismerték a nemzeti kérdés fontosságát, és hogy a demokratikus algériai nemzetgyűlés az algériai lakosság jogos követelése. További közeledést irányoztak elő a nacionalista pártok felé, és a belügyminisztertől kérték Messzali Hadzs szabadon bocsátását. A legfontosabb azonban az, hogy innentől kezdve szorgalmazták az MTLD-vel, az UDMA-val és az Ulemák (muzulmán hittudósok) Szövetségével közös demokratikus Nemzeti Front létrehozását. A párt elfogadta a föderális algériai autonómia elvét, célul tűzte ki algériai parlament és kormány felállítását, a főkormányzói hivatal és a gyarmati adminisztráció megszüntetését.¹¹ Szerintük az Algériai Köztársaságnak társult államként kellene a Francia Unióba betagozódnia, majd később el kellene fogadnia a független szocialista köztársasági alkotmányt, tehát az algériai kommunisták is magukévá tették az önálló algériai állam gondolatát. Az állampolgároknak kettős állampolgárságot javasoltak, algériait és a Francia Unióét, az önálló algériai nemzetgyűlésben pedig elfogadták a két választói kollégium elvét. A választási rendszert nem akarták megváltoztatni. Úgy vélték, hogy a parlament önállóan hozzon törvényeket, kivéve a külügyeket és a honvédelmet. A kommunisták az arabot és a

⁹ Liberté, 1945. május 17. Idézi: Kaddache, 724. old.

¹⁰ Le Monde, 1948. április 23.

¹¹ Kaddache, 748. old.

franciát egyszerre tették volna meg hivatalos nyelvvé, továbbá teljes vallásszabadságot ígérték a muzulmánoknak, valamint a mecsetek számára visszaadták volna a habusz-jövedelmeket (a mecsetek tulajdonában lévő földek, birtokok).

A szocialisták voltak azok, akik leginkább érdeklődtek a külpolitikai kérdések iránt. A gyarmatokkal kapcsolatban kijelentették, hogy a "pártnak támogatnia kell a gyarmati népeket az emancipációért vívott harcukban, és el kell vetnie mindenféle imperialista kizsákmányolási formát".¹² Függetlenségről azonban szó sincs. A SFIO internacionalizmus egyfajta antinacionalizmust is maga után vont, ami azt jelentette, hogy a gyarmatokon elutasított minden nacionalista megnyilvánulást. Véleménye szerint úgy kell elvezetni ezeket az országokat az autonómiáig, hogy közben ne váljanak nemzetállamokká. Léon Blum, a párt vezetője 1946. november 21-én a következő jellemzést adta a párt gyarmati politikájáról: "A Francia Unióban szembe kell szállni a fanatikus nacionalizmussal és a gyarmati kizsákmányolással."¹³ A szocialista párt szerint Algéria olyan Francia Unión belüli területi egység, amelynek különleges statusa van. A párt csak és kizárólag a francia állampolgárságot tudta elfogadni minden algériai lakos számára. A szocialisták programja szerint az algériai parlament nem kapna törvényhozói jogokat, hanem minden francia törvényt alkalmazni kell Algériában is. Bármilyen probléma vagy konfliktus esetén a párizsi nemzetgyűlés illetékes dönteni. A parlamentben a két kollégium 60-60 helyet kap, döntést egyszerű többséggel hoznak, a választási rendszer nem változik. A SFIO megszüntetné a főkormányzói hivatalt és Párizsban a kormány keretein belül létrehozná az Algériai Minisztériumot. Algéria hivatalos nyelve a francia, az arabot minden szinten kötelező oktatni. A szocialista program tartalmazott pozitív elemeket is, de alapvető hibája volt, hogy a jobboldallal összhangban *Algériát továbbra is Franciaország integráns részeként kezelte*, habár számára különleges statusot biztosított.

A radikálisok és a kisebb baloldali tömörülések, csoportosulások is tevékenyen politizáltak Algériában, habár népszerűségük messze elmaradt a második világháború előtti támogatottságtól. Reprezentánsaik között találjuk René Mayert, aki Constantine küldötte volt 1946 óta a francia nemzetgyűlésben, és aki 1948-ban a pénzügyminiszteri posztot birtokolta a párizsi kormányban, továbbá az egyik leggazdagabb algériai franciát, Henri Borgeaud-t, aki szintén 1946 óta a Köztársasági Tanácsban volt Algír képviselője és feltétlenül meg kell említenünk még Georges Blachette-et, az "alfafükirályt", aki ugyan csak 1951-ben lett parlamenti képviselő, de befolyása döntő volt már korábban is. A radikális párt minden erejével védte a telepések érdekeit, politikája csak ezt a célt szolgálta. Nem mellékes, hogy a két másik Maghreb-országban, az ekkor protektorátusi statusban lévő Tunéziában és Marokkóban a radikális párt nagyon nagy befolyással rendelkezett a franciák körében. Szerintük Algéria három tengeren túli megye, amely pénzügyi és költségvetési önállóságot élvez. Minden algériai lakos francia állampolgár. Minden francia törvény érvényes Algériára, az algériai parlamentnek legfeljebb konzultációs joga van. A parlament összeállításánál a háború előtti status quo rendelkezéseit támogatták és követelték az 1944. március 7-i rendeletek visszavonását. Az

¹² Grosser, 114. old.

¹³ Grosser, 116. old.

algériai parlament a francia nemzetgyűlésnek van alárendelve, biztosítani kell ez utóbbi fensőbbségét. A radikálisok szerint Algéria hivatalos nyelve a francia, az arabot mindenki fakultatíve tanulhatja, sajátíthatja el.

A katolikus MRP-nek messze nem voltak olyan nagy politikai és ideológiai hagyományai, mint a SFIO-nak vagy a radikálisoknak, hiszen a párt csak a háború végén alakult meg. Algériáról azonban nekik is saját álláspontjuk volt. A tengeren túli területek szerintük olyan erőforrások, amelyeket Franciaországnak maximálisan ki kell használnia ahhoz, hogy civilizációs és gazdasági küldetését teljesíthesse, ezeket a népeket pedig el kell vezetnie egy olyan föderációba, ahol egyesülhetnek Európa népeivel. Ez nem jelentett mást a gyakorlatban, mint azt, hogy Algéria továbbra is Franciaország része marad, fejlődése pedig csakis Franciaország vezetésével valósulhat meg. Georges Bidault kormányfőként nyilatkozta a következőket: "fenn kell tartani a francia jelenlétet minden olyan területen, amelyet testvériségünk összefog. Franciaország Algériában marad, mert az Franciaország része, és mert humánusak vagyunk."¹⁴ Algéria tehát egy három megyét alkotó francia birtok, ahol mindenki francia állampolgár. A francia törvények és rendeletek teljes jogérvényességet élveznek, az algériai parlament csak helyi vonatkozású rendeleteket, döntéseket hozhat. Az algériai parlament az ún. főtanácsosok üléséből állna, amely a párizsi nemzetgyűlés fennhatósága alatt működne. Algírban a köztársaságot főmegbízott képviseli, a főkormányzói hivatal fennmarad. Párizsban Algériai Minisztériumot hoznának létre. A radikálisokhoz hasonlóan az MRP-nél is a francia a hivatalos nyelv, az arabot mindenki önkéntes alapon tanulhatja.

A francia politikai élet sajátos szereplői a függetlenek¹⁵. A legkülönbözőbb beállítottságú politikusok tartoznak ide. Algéria esetében azonban mégis sikerült valamiféle egységes álláspontot kialakítaniuk, ez pedig az volt, hogy Algéria Franciaország meghosszabbítása, Franciaország pedig nem képzelhető el Algéria nélkül. Egyesek, mint például Adolphe Aumeran nyugalmazott tábornok, 1946 óta az algériai telepések egyik képviselője, a párizsi nemzetgyűlésben szüntelenül támadták az algériai statust és annak megváltoztatását, szigorítását követelték. Aumeran szerint az alkotmány megsértését jelentené, ha három francia megyének különleges, a többiekétől eltérő statust adnának. A telepésekre egyébként az egész korszak folyamán végig jellemző, hogy rendkívüli érzékenységgel reagáltak minden olyan javaslatra, amely Algéria státusát érintette vagy valamiféle reformokat próbált volna megvalósítani. Árulásról, az európai lakosság elhagyásáról, Franciaország szegényéről beszéltek, amely tcherként fog nehezedni nemzedékek vállán hosszú-hosszú időig. Elvetették a kormány asszimilációs politikáját is. Jacques Chevallier, Algír későbbi polgármestere kijelentette: "Algéria földje a mi földünk, itt itthon vagyunk, ez Franciaország földje. Bármit is mondjanak, bármit is csináljanak, bárhogyan is döntsenek, az algériai franciák soha nem mennek el innét." Elutasították az arab nyelv kötelező oktatását is, mert ez csak az iszlám és az Arab Liga irányába terelné a muzulmán lakosságot, amely mindig is a függetlenség híve volt.

¹⁴ Kaddache, 751. old.

¹⁵ Abbar: az értelemben mindenképpen sajátos a francia politikai életben a függetlenek által betöltött igen fontos szerep, hogy más nyugat-európai országban nem találkozhatunk a független képviselők ilyen magas számával a parlamentekben. Különösen így volt ez a negyedik köztársaság idején, amikor a párizsi nemzetgyűlésben nagy számú független képviselő többféle módon politizált politikai beállítottságtól függetlenül.

Ezekben az években a miniszterelnöki posztjáról való lemondása ellenére a francia politikai életben meghatározó szerepet játszott Charles de Gaulle tábornok. A gaulle-izmus lényege külpolitikai téren Franciaország nagyhatalmi státusának visszaállítása, valamint függetlenségének biztosítása a világ többi nagyhatalmától. De Gaulle számára a külpolitika, Franciaország nemzetközi pozíciója mindig is abszolút elsőséget élvezett a belpolitikai kérdésekkel szemben.

Még tartott a második világháború, de a de Gaulle vezette Szabad Franciaország számára az egyik központi kérdés már a gyarmatbirodalom jövője, sorsának alakulása volt. Ennek több oka is lehetett, egyrészt külpolitikai, másrészt belpolitikai okok. De Gaulle tábornok legfőbb célja Franciaország nagyhatalmi helyzetének visszaszerzése-fenntartása volt és ezért rendkívül kemény, késhegyig menő harcot vívott saját szövetségeseivel, az angolokkal és az amerikaiakkal, akik örömmel vették volna tudomásul Franciaország meggyengülését. Anglia a gyarmatait szerette volna megszerezni (ld. a Szíria kapcsán felmerült francia-angol konfliktust), az Egyesült Államok pedig a háború utáni Európában nem látott volna szívesen egyetlen vetélytársat sem, amely befolyását korlátozhatná. Ezeket a törekvéseket de Gaulle világosan felismerte¹⁶, ezért a Franciaország nagyságának helyreállításáért folytatott harcában a gyarmatok alapvető fontosságú eszközök maradtak.

Még 1943 májusában nyilatkozta a "haza megmentője": "A nemzeti egység a birodalom minden részére kiterjedő francia szuverenitás elvén nyugszik. Ebből az elvből semmit, egyáltalán semmit sem engedünk."¹⁷ A belpolitikában elsősorban gazdasági jelentősége volt a gyarmatoknak. A háború tönkretette a francia gazdaságot, az újjáépítés pedig óriási erőfeszítéseket követelt. A de Gaulle vezette Ideiglenes Kormány gazdasági terveiben nagyon hangsúlyos helyet kapott a gyarmatok erőforrásainak maximális kihasználása, amelynek segítségével elkerülhető a francia gazdaság összeomlása. Erős gazdaság nélkül a tábornok számára oly fontos francia nagyság amúgy sem képzelhető el, tehát ilyen szempontból is a gyarmatok és Algéria megtartása elsőrangú kérdésnek számított.

Azt azonban mindenki érezte, hogy szükség van változásokra, reformokra. A második világháború befejeződésével az egész világon új korszak kezdődött, a dekolonizáció korszaka. A népek önrendelkezési joga ekkorra már minden gyarmaton hivatkozási alapul szolgált, hiszen Franciaország is aláírta az Atlanti Chartát, amely a háború utánra fontos prioritásként jelölte meg ezt a kérdést. Ilyen körülmények között ült össze a Brazzaville-i konferencia 1944. január 30-án, ahol a gyarmatok jövőbeni helyzetével foglalkoztak. De Gaulle a következőket mondta a konferencia megnyitóján: "Már a jelenlegi világháború kitörésének pillanatában szükségessé vált, hogy új alapokra helyezzük a francia fennhatóság tevékenységét. (...) Ha van olyan hatalom, amely saját elveiből kiindulva szabadon tudja megválasztani azt az utat, amelyen vezetni tudja azt a hatvanmillió embert, akik most testvériesen osztognak negyvenkétfélmillió gyermekének sorsában, az nem lehet más hatalom, csak Franciaország." Később így nyilatkozott Franciaország gyarmati politikájának lehetséges módosulásairól: "Remélem, hogy minden

¹⁶ Erről részletesen beszámol De Gaulle az emlékirataiban. Charles de Gaulle: Háborús emlékiratok. Kossuth Kiadó, Budapest, 1997., II. köt., 227-233., 316-331. old.

¹⁷ L'Écho d'Alger, 1943. május 31. Idézi: Kaddache, 648. old.

olyan ország, ahol most a francia zászló lobog, egy föderális rendszeren belül fog elhelyezkedni, amelynek az anyaország is része lesz, és ahol mindenki érdekei érvényesülhetnek."¹⁸ De Gaulle számára tehát ekkor a föderáció elve elfogadható kompromisszumot jelentett. A konferencia egyébként vegyes eredményekkel ért véget. Ajánlotta ugyan egy Föderális Nemzetgyűlés létrehozását, ahol a gyarmatok képviselői megvédhetik érdekeiket, de elutasított minden autonómia-törekvést, minden olyan fejlődési lehetőséget, amely a francia gyarmatbirodalmon kívül játszódik le, elutasította továbbá a gyarmati alkotmányok megalkotását és az önkormányzatiság elvét. A tábornok számára nem az asszimiláció, hanem inkább az *asszociáció* volt a követendő politika. Ez azt jelentette, hogy a gyarmatokkal fejlődésüket ösztönözve társas viszonyt kell kialakítani. Az asszociáció -a társulás- egyébként a telepéseknek is jobban megfelelt, mint az asszimiláció, amelyet elvetettek. De Gaulle tehát hajlott ugyan kisebb engedményekre, de gyökeres reformokat, a függetlenséget kizárta.

Azok a rendkívül heves viták, amelyek a szerves alaptörvényről folytak 1947 nyarán, már ellenzékben találták De Gaulle-t. 1946 januárjában ugyanis lemondott miniszterelnöki posztjáról, mert nem értett egyet az alakuló francia alkotmányos berendezkedéssel. 1947 áprilisában politikai nézetei népszerűsítésére új mozgalmat hívott életre Strasbourg-ban, a Francia Nép Tömörülését (*Rassemblement du Peuple Français-RPF*).

Az RPF engesztelhetetlen alkotmány-ellenessége természetesen az Algéria-politikában is megmutatkozott. Szüntelenül támadták a harmadik erő kormányának tervezeit.¹⁹ Bár az RPF programjába²⁰ bekerült a gyarmati föderáció elve és az, hogy egyes területek elérhetnek bizonyos autonómiát, Algériával kapcsolatban De Gaulle Franciaország gyengeségének tartott minden engedményt. Ebben a kérdésben a tábornok hú maradt a Brazzaville-i konferencia elveihez, gyarmati politikájában ezekből az elvekből indult ki. A majdan ezeken a területeken elfogadandó alaptörvényekben szerinte benne kell lennie annak, hogy Franciaország felelős a közrendért, a honvédelemért, a külpolitikáért és a gazdasági élet irányításáért. A tengeren túli területek Franciaország szerves részét képezik. Algéria statusának fenn kell tartania Franciaország szuverenitását, hatékonyabbá kell tennie rendfenntartói feladatát, egységesítenie kell az első kollégiumot. Ezeket az elveket az algériai telepések kitörő örömmel vették tudomásul. Az alaptörvény elfogadása előtt, 1947. augusztus 18-án De Gaulle nyilatkozatot adott közre, ebben olvashatjuk a következőket: "Csak egyetlen egy olyan rendszer létezik, amelyben Franciaország kötöttségek nélkül gyakorolhatja jogait és kötelességeit, és amelyben a lakosság két nagy csoportja egyenlő feltételek mellett egyesülhet az algériai ügyek intézésében. Csak egy rendszer képes arra, hogy a felemelkedés felé vezesse a három algériai francia megyét. Ez Franciaország szuverenitása! Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy nem képezheti vita tárgyát semmilyen formában az a tény, hogy Algéria a mi tulajdonunk. Ez azt jelenti továbbá,

¹⁸ Grosser, 29. old.

¹⁹ Az RPF ekkor még nem volt parlamenti párt, bár megpróbálták létrehozni egy olyan képviselőcsoportot (*intergroupe parlementaire*), amelynek a különböző pártok frakcióiból érkezett tagjai közel álltak a tábornokhoz és a gaulle-izmushoz.

²⁰ Lévêque, Pierre: *Histoire des forces politiques en France de 1940 à nos jours*. Tome 3. Armand Colin/Masson, Paris, 1997.

hogy nincsen egyetlen olyan terület sem Algériában, ahol a francia közhatalmi ágak, a végrehajtói, a törvényhozói, és a bírói hatalom korlátozva lenne, hogy betölthesse hivatását és teljesíthesse feladatát. Ez azt jelenti végül, hogy a Francia Köztársaság fennhatósága tisztán és egyértelműen érvényesül, és hogy a főkörmányzó, akit az állam iktat be hivatalába, csak a francia közhatalmi ágak előtt felelős."²¹ A nyilatkozatban a tábornok felsorolta azokat a jótéteményeket, amelyeket a francia uralom Algériában véghez vitt. Meleg szavakkal beszélt az európaiak és a muzulmánok együttműködéséről, amely szerinte kiemelte Algériát elmaradottságából. Szerinte az új alaptörvénynek ezt az együttműködést és a francia fennhatóságot kell megerősítenie, mert csak ez biztosíthatja a további fejlődést. Támogatta a két választói kollégium elvét, amelyet még az ő miniszterelnöksége alatt vezettek be, de rendkívül élesen ítélte el azokat, akik "idegen érdekeknek engedelmessé" el akarják hagyni Algériát. Itt egyértelműen az általa csak "szeparatistáknak" nevezett kommunistákra gondolt. Ugyanakkor nagyon határozottan támadta Franciaország alkotmányos berendezkedését, amely mindig is politikájának sarkköve volt. Algéria problémáját szerinte csak azután lehet hatékonyan megoldani, miután odahaza, azaz magában az anyaországban teremtenek rendet. Október 12-én pedig már Algériában, a saint-eugène-i stadionban megtartott nagygyűlésen pontosította álláspontját: "Minden olyan politika, amely valamiféle fejlődést felvázolva arra irányul, hogy csökkentse Franciaország jogait és kötelességeit, és hogy megfélemlítse a francia eredetű lakosságot, vagy hogy elhitesse a muzulmán francia lakossággal azt, hogy sorsát elválaszthatja Franciaország sorsától, az a politika valójában a dekadencia politikája."²² De Gaulle-nak ez a beszéde már az október 19-26-i helyhatósági választások kampányában hangzott el. Az RPF ekkor ért a csúcsra, a választásokon majdnem 40%-os szavazati aránnyal győzött, maga mögé utasítva a negyedik köztársaság pártjait.

Ezeket a választásokat már az algériai parlamenti választások előfutárának tekinthetjük, hiszen ez volt az első olyan alkalom, ahol az alaptörvény rendelkezései szerint szavaztak. Algírban is győzött az RPF, míg a másik jobboldali párt, az MRP az európaiak által elítélt alaptörvény megszavazásával teljesen szétzilálódott. De nemcsak a jobboldali MRP, hanem azok a kommunisták is, akik ekkorra már belátták a nemzeti kérdés fontosságát, érzékeny veszteségeket könyvelhettek el. Az első kollégiumban az RPF vezette "Algériai Unió" nevű választási szövetség hatalmas sikert ért el abban az Algír megyében -kiszorítva az összes kommunista képviselőt az algíri városi tanácsból-, ahol a legutóbbi helyhatósági választások, 1945 nyara óta a kommunistáknak komoly befolyásuk volt, hiszen például a polgármesteri tisztséget is kommunista töltötte be. Szintén jók voltak az eredményei Constantine-ban, de valamivel gyengébben szerepelt Oránban, ahol a baloldal még tartotta magát. Ezek a tendenciák már jól mutatták azt, hogy az algériai telepések között de Gaulle és az RPF rendkívül népszerű lesz. Az RPF sikere leginkább abban rejlett, hogy a nagyobb pártok közül egyedülként utasította el azt az alkotmányt, amelyet az első kollégium, vagyis az európai lakosság is elvetett. Az összes többi párt a jobboldali MRP-től a PCF-ig bezárólag elfogadta az alkotmányt, amely

²¹ Charles de Gaulle: Discours et messages. Dans l'attente. Février 1946-Avril 1958., Plon, Paris, 1970., 112-115. old.

²² Grosser, 138. old.

korlátozott reformokat léptetett életbe Algériában, a telepések azonban még ezeket a korlátozott reformokat is elleneztek, és annak idején, a népszavazáson ellene is szavaztak.²³ Emellett a De Gaulle tábornok által javasolt erős elnöki rendszer szintén népszerű volt a jobboldali-szélsőjobboldali érzelmű európai telepések körében, amely rendet és biztonságot ígért, valamint azt, hogy Algéria francia marad. Ennek igazolására elég visszaemlékezni arra, hogy 1940-ben az európai lakosság egyáltalán nem fogadta ellenségesen Pétain tábornok vichy-i rendszerét, amely szintén az „erős vezér” hatalmán nyugodott.

A második kollégiumban a radikális MTLD vereséget mért a mérsékelt UDMA-ra, amely a kommunista párt felé nyitott. A második kollégium muzulmán választói így büntették Ferhat Abbasz mérsékelt politikáját, amellyel még mindig kompromisszumokat keresett a franciákkal, és amely az emancipációs politikában testesült meg. A muzulmán algériaiak többet akartak, mint amennyit az alap törvény tartalmazott, szavazataikkal ezért mondtak ítéletet a mérsékelt politika fölött. Algírban, Oránban és a többi nagyvárosban az MTLD szinte az összes lehetséges önkormányzati képviselői helyet megszerezte. Ekkor, a parlamenti választások előtt, egyértelműen az MTLD tűnt a legerősebb algériai politikai erőnek.

Az áprilisi választások

A parlamenti választások első fordulóját 1948. április 4-ére, a második fordulót 11-ére tűzték ki. A kampány során rendbontások nem voltak, de a hatóságok "gondoskodtak róla", hogy a hangulat mégse legyen teljesen zavartalan. Az algériai pártok mind-mind kifejezték egymástól eltérő véleményüket Algéria jövőjéről.

Az algériai kommunisták soraiban ekkorra már többségbe kerültek az algériai eredetű párttagok, ami a háború előtt még nem volt elmondható. Az őslakosok számára azonban ez a párt még mindig az "európaiak pártja" volt, nem pedig algériai, s főleg nem muzulmán. A PCA célja az UDMA-val egyetértésben továbbra is az volt, hogy egységet teremtsen a nemzeti pártokkal, hogy létrehozson egy demokratikus frontot, lehetőleg az ő irányítása alatt, s bár Algéria jövőjének megítélésében az UDMA-hoz nagyon közel állt, a párt törekvései mégis megghiúsultak, mert az MTLD makacsul visszautasította a kommunisták közeledését. 1948-ra a nemzeti kérdés fontosságát ők is elismerték, és követelték az algériai nép jogainak maradéktalan érvényesítését, a kolonializmus eltörlését és Ferhat Abbaszékkel egyetértésben önálló Algéria megteremtését.

Ferhat Abbasz is demokratikus frontot szeretett volna létrehozni, de csak úgy, ha abban mindenki részt vesz. Ezt Messzaliék elutasították, így a nemzeti pártok összefogását nem sikerült tető alá hozni. (Messzali ugyan hajlandó lett volna csak az UDMA-val együttműködni, de olyan feltételeket támasztott Abbaszéknek, hogy azokat egyszerűen nem lehetett komolyan venni.) A párt fő törekvését legjobban az UDMA lapjának a címe fejezte ki: Égalité-Egyenlőség. Egyenlőség a franciákkal a jogok, a kötelességek, a lehetőségek és a szociális helyzet terén. A párt -eddiggi politikájához hűen- programjában továbbra is a Franciaországgal társult algériai köztársaság megteremtését tűzte ki célul

²³ Montassier, 121. old.

maga elé és tárgyalni akart a hatóságokkal. Erre utal az, hogy a pártlap címét ekkor változtatták meg *Égalité-ről La République Algérienne-re*, Algériai Köztársaságra. Ahogy a kampány során megfogalmazták: "Az UDMA küzdeni akar egy valódi algériai alkotmányért, amely nem lehet más, csak az Algériai Köztársaság alkotmánya. Ezt az alkotmányt vagy Franciaországgal egyetértésben, kölcsönös megértésben, a két ország érdekeit egyeztetve vagy Franciaország nélkül, a gyűlölet és a szakítás légkörében fogjuk kihirdetni. Egy nap azonban mindenképpen ki lesz hirdetve, mert az algériai állam a jövő egyetlen lehetősége. A világ egyetlen hatalma sem képes megállítani a haladást és visszafordítani a történelem kerekét."²⁴ A kampányban a párt elítélte a Francia Unió jelenlegi rendszerét, amely szerintük "az imperializmus új formája".²⁵ Abbasz pedig nyomtatékosította pártja álláspontját az algériai parlamenttel kapcsolatban: "Az algériai parlament se nem elégséges, se nem haszontalan dolog. Egy olyan eszköz lesz a kezünkben, amellyel javíthatunk helyzetünkön, és amelyet az elkövetkező harcokban felhasználhatunk."

Az MTLD egyedül maradt az önálló algériai alkotmányozó nemzetgyűlés összehívásának követelésével. Ráadásul hiába nyerte meg Messzali Hadzs pártja a legutóbbi helyhatósági választásokat, az önkormányzati testületekben az európai képviselők rendre leszavazták az MTLD indítványait, így szinte semmilyen javaslatát sem sikerült elfogadtatnia. Mégis úgy döntöttek, hogy egyedül vágnak neki a választási küzdelmeknek. Jelmondatuknak az "önálló algériai nemzet" formulát választották és felkészültek arra is, hogy megakadályozzák a választási csalásokat. Parancsba adták például a tagságnak, hogy gyűjtsák fel az urnákat, amelyek esetében gyanú merül fel, hogy manipulálták.²⁶ Messzali a kampány során bejárta egész Algériát, bár a hatóságok sok helyen nem engedték felszólalni, mert szavainak olyan óriási hatása volt, hogy zavargásoktól kellett tartani. Az adminisztráció számára egyértelműen az MTLD-jelöltek voltak a legkomolyabb ellenfelek.

Az első kollégiumban az európai pártok mind vállalták a megmérettetést. A jobboldalon egység alakult ki a különböző pártok között, bár ez az egység nem volt tökéletesen szilárd. Az 1946-os novemberi parlamenti választások óta állt fenn az Algériai Unió²⁷ nevű választási koalíció, amely 1947 októbere-novembere, a helyhatósági választások óta az algériaiak körében a legnépszerűbb volt. A koalíció vezető ereje, az RPF azonban természetesen nem elégedett meg azzal, hogy a legtöbb önkormányzat az ő kezében volt. ennél sokkal többre vágyott, az alkotmányos berendezkedést akarta megváltoztatni. Ehhez azonban az kellett, hogy a választott testületekben minél több képviselője legyen. A kedvező tapasztalatok miatt úgy döntöttek, hogy folytatják a

²⁴ *La République Algérienne*, 1948. márc. 19. Idézi: Kaddache, 794. old.

²⁵ *Le Monde*, 1948. ápr. 3.

²⁶ Ez a választások első fordulójában több helyen, például Sidi-Bel-Abbesben és Victor-Hugo településen elő is fordult.

²⁷ Az 1948-as választásokon az Algériai Unió az RPF vezetésével a következő csoportosulásokat tömörítette: radikálszocialisták, népi republikánusok, független republikánusok, MRP, Köztársasági Szabadságpárt (Parti républicain de la liberté-PRL). A PRL vezetője Michel Clemenceau, az első világháborút lezáró békeszerződések szerzőjének, Georges Clemenceau-nak a fia volt.

jobboldali erők együttműködését. Maga az Unió egyébként igen megosztott volt, mert a legfőbb kérdést, az alkotmányos berendezkedést illetően nem alakult ki konszenzus a pártok között. Az Unió pártjai nem értettek egyet de Gaulle alkotmány-reviziós szándékával, mert Vichy után féltek egy újabb diktatúra kialakulásától. A lényegében tehát belpolitikai viták komoly problémákat okoztak. Constantine megyében például csak nagy nehézségek árán tudtak megegyezni a jelöltállításról.²⁸ Több jelölt kilépett az Unióból és függetlenként kívánt indulni. Az RPF már azzal is fenyegetőzött, hogy ő is kilép az Unióból, de végül a párt főtitkáranak, Jacques Soustelle-nek a jelenlétében elsimították a problémákat.²⁹ A jelöltek abban is megegyeztek, hogy megválasztásuk esetén mindenképpen elfogadják a frakcióvezetés által adott utasításokat, tehát magukévá tették a kötelező szavazás elvét. Soustelle a tábornok és az RPF követésére szólította fel a választópolgárokat Algírban, mert a legnagyobb ellenség, a kommunizmus legyőzésére csak az RPF vezetésével kerülhet sor: "Kövessétek de Gaulle-t, ő se nem diktátor, se nem valamiféle uralkodó, hanem republikánus, amit már számtalanszor bizonyított!"³⁰ (Az alkotmányt elfogadó pártok és a kommunisták leggyakoribb vádja De Gaulle-lal szemben az volt, hogy diktatori hatalomra tör.) Az RPF-nek sikerült elérnie, hogy ő legyen az Unió vezető pártja, sőt Algírban és Oránban új nevet adtak a koalíciónak: a Francia Nép Tömörülése és az Algériai Unió Bizottsága, ezzel is hangsúlyozva az RPF irányadó szerepét. Az Unió a jelöltállítás során egy kilenc pontból álló listát íratott alá leendő jelöltjeivel, amelyek elfogadását kötelezővé tették az illető számára. Ezek közül az első pont a következőképpen hangzott: "Kijelentem, hogy Algéria szerves alaptörvénye nem változtatja meg Algír, Orán és Constantine megyék jelenlegi helyzetét, amelyek franciák és azok is maradnak, ezen kívül feltétlenül támogatom Franciaország algériai szuverenitásának sérthetetlenségét."³¹

Algír megyében az Unió 23 jelöltje között egyébként nem találunk nagykereskedőt, munkást, tanárt, nagyvállalkozót, jogászt, igazi pénzügyi szakembert. Ott van viszont 12 nagybirtokos telepes és a három legnagyobb jobboldali algériai újság tulajdonosa.³² Ezek a lapok széles teret biztosítottak az Unió jelöltjeinek népszerűsítésére és programjuk bemutatására, ugyanakkor ezekből az újságokból az olvasók tudomást szerezhettek a belső vitákról is.

A szocialisták a reformok és az asszimilációs politika folytatását ígérték, ehhez kérték az európai szavazók támogatását. Programjuk lényegében az alaptörvény által meghatározott keretek közötti politizálást ígért. A kampány során Guy Mollet, a párt egyik vezetője is ellátogatott Algériába. Az oráni színházban tartott sajtótájékoztatóján kijelentette, hogy az algériai parlament megválasztásának Algérián messze túlmutató jelentősége van. "Olyan helyzetben vagyunk, hogy az egyesek által táplált nacionalizmussal szemben a háborús és polgárháborús pszichózis légkörében kell

²⁸ Le Monde, 1948. ápr. 14.

²⁹ Le Monde, 1948. márc. 26.

³⁰ Le Monde, 1948. márc. 30.

³¹ Kaddache, 798. old.

³² Le Monde, 1948. ápr. 2.

bizonyítanunk azt, hogy a Francia Unióban van olyan hely, ahol a szociális igazság, a béke és a szabadság, egyszóval a szocializmus érvényesül."³³ A SFIO és az egész baloldal hagyományosan Orán megyében volt a legerősebb, itt még a kommunisták is nagy befolyással rendelkeztek, a két párt sok kérdésben együttműködött. Ugyanakkor a szocialista párti Naegelen főkörmányzó számtalan beszédet tartott a kampány során Algírban, Constantine-ban, Tlemcenben, amelyekben szigorú és kemény politikát hirdetett.³⁴ Csakúgy, mint az anyaországban, a SFIO itt is szakított a kommunistákkal³⁵, emellett élesen elítélték a nacionalista pártok tevékenységét. Naegelen szerint Ferhat Abbasz nem föderalista, hanem szeparatista politikát folytat³⁶, holott, amint azt láhattuk, ez teljesen alaptalan vád volt.

Az algériai hatóságok az eddigi választásokból levonták a következtetéseket. Azt lehet mondani, hogy ezek többé-kévesbé szabad választások voltak, de ez azzal járt, hogy a második kollégiumban a nacionalista pártok mindig igen jelentős eredményeket értek el. Ezeket a tapasztalatokat a választási előkészületek során a hatóságok felhasználták és úgy döntöttek, hogy bizonyos "eszközökkel" igyekeznek megfelelő eredményeket elérni. A választások során elkövetett csalások a szerves alaptörvény elszabotálásának első példáját jelentették. A kormány először is leváltotta az engedékenynek tartott Chataigneau főkörmányzót, helyébe a szocialista Marcel-Edmond Naegelen-t választották. Hivatalát február végén foglalta el. Az ő számára Algéria függetlensége egyet jelentett a káosszal, mert az a francia szakértők, mérnökök, tudósok, tanárok, szakemberek, stb. távozását jelentette volna. Ez pedig csakis anarchiába taszíthatja Algériát, ami oda vezetne, hogy egy másik nagyhatalom szerzi meg magának ezt a területet. Naegelen kinevezését örömmel nyugtázták az európaiak. Elődjénél keményebb és határozottabb fellépése nagy megnyugvással töltötte el őket, benne látták azt a biztosítékot, hogy nem lesznek engedmények az őslakosoknak.³⁷ A kormány következő lépése az volt, hogy biztosítandó az adminisztráció lojalitását, fizetésemelést határozott el a funkcionáriusok körében, illetve biztosította a családi pótlékot bizonyos foglalkoztatási kategóriák számára.³⁸ A Naegelen vezette adminisztráció mindenképpen el akarta kerülni azt a helyzetet, hogy az első algériai parlamentben nagyszámú MTLD-képviselővel kelljen vitatkozni, netalán nekik engedményeket tenni, ezért elhatározták, hogy a franciákhoz hű, a francia jelenlétet feltétlenül támogató független jelölteket indítanak a második kollégiumban. A főkörmányzó a francia kormánnyal egyetértésben úgy döntött, hogy a

³³ Le Monde, 1948. márc. 30.

³⁴ Március végén a főkörmányzó a következőket nyilatkozta Algírban: "Algéria egy nyugodt ország, amely dolgozni és fejlődni akar Franciaország baráti égisze alatt az együttműködés olyan szellemében, amely bármilyen fajú, vallású, eredetű, de jó akaratú emberek között jön létre." Le Figaro, 1948. ápr. 1.

³⁵ Ez a kialakuló hidegháború idején általános európai jelenség. Nyugat-Európában a szociáldemokrata pártok beszüntetik együttműködésüket a kommunistákkal kiszorítva őket a hatalomból, Kelet-Európában pedig a hatalmat sokszor erőszakos úton megragadó kommunista pártok beolvasztják magukba a szociáldemokratákat.

³⁶ Le Monde, 1948. ápr. 2.

³⁷ Le Monde, 1948. márc. 7-8.

³⁸ Le Figaro, 1948. márc. 20.

kedvező eredmény érdekében törvénytelen eszközöket is alkalmaznak a választások során. Naegelen fő kormányzó neve Algériában a választási csalások szinonimájává vált.³⁹

A kampány légköre a napilapok tudósításai ellenére igencsak feszült volt. A hatóságok elsősorban az MTLD-re és jelöltjeire koncentráltak. Betiltották gyűléseiket, elkobozták a párt újságait, kiadványait, aktivistákat tartóztattak le, stb. A kampány elején a párt 59 jelöltjéből 32-t letartóztattak, ellenük a vád leggyakrabban az volt, hogy veszélyeztetik a francia szuverenitást és zavarják a közrendet. Március végén az algéri rendőrség letartóztatta Jazid Mohamedet, az MTLD nemzetgyűlési frakciójának titkárát, továbbá neves politikusokat és az algériai lakosság körében nagy tiszteletnek örvendő személyeket. Az indok az állam külső biztonságának veszélyeztetése volt.⁴⁰ Április elején a párt további hét tagját börtönözték be, köztük volt Lahouel Hocine, a párt főtitkára, valamint két jelöltje a közelgő választásokra. Közvetlenül a választások napját megelőzően pedig újabb letartóztatások: Messzali pártjának négy algéri és constantine-i képviselőjelöltjét kísérik be a rendőrök, ezzel 21-re emelkedett azoknak a száma, akiket az MTLD felső vezetéséből tartóztattak le. A vád itt is az volt, hogy bizonyos rendezvényeken felszólalásaikkal veszélyeztették Franciaország szuverenitását.⁴¹ A párt tagjai ezeken a nagygyűléseken ugyanis arra biztatták az algériai bennszülötteket, hogy a francia fennhatóság ellen tüntessenek, ne engedelmeskedjenek francia uraiknak, vagyis franciaellenes propagandát folytattak. A franciák egyes körzetekben még attól sem riadtak vissza, hogy önkormányzati képviselőket tartóztassanak le, azokba a körzetekbe pedig, ahol tudva lévő volt, hogy a nacionalisták erős bázissal rendelkeznek, nem küldtek elég választási szelvényt, hogy ne tudjon mindenki szavazni.

Április 4-én, a választás napján is számos szabálytalanság és törvénytelenség történt. Teljesen önkényesen állították össze a szavazókörök bizottságainak az összetételét. Általában európai volt az elnök, de a titkárok és a kisegítő személyzet is európaiakból állt. Őket sok helyen a polgármester vagy a helyi adminisztráció jelölte ki. Az adminisztráció utasította a szavazókörök személyzetét, hogy ne engedje meg a nacionalisták képviselőinek, hogy ellenőrizhessék a szavazás lefolyását, a végeredményeket, illetve a szavazatok összeszámlálását. A szavazókörökben megesett, hogy a nacionalista pártok képviselőit letartóztatták, sőt tettelegesen bántalmazták, és a helyszínről eltávolították őket. Fort-National helységben, az egyik szavazókörben tartóztatták le Saadok kapitányt, az MTLD jelöltjét, aki a második világháború során a francia hadseregben harcolt és kitüntetést is kapott. A vád ellene: franciaellenes tevékenység és magatartás. Több szavazókör helyét nem hozták nyilvánosságra, titkosították azokat. Ez úgy történt, hogy vidéken egyes szavazóköröket az eredetileg megadott helyről az utolsó pillanatban magánházakba vagy egyéb félreeső helyre költöztettek át. A szavazókörök kötelező nyitvatartási idejét nem tartották be, sok helyen pedig a szavazólapokon nem tüntették fel a nacionalista jelöltek neveit, így nem lehetett rájuk szavazni. Ennyivel azonban nem érték be a francia hatóságok. A szavazóurnákat is manipulálták, mégpedig úgy, hogy már a szavazás megkezdése előtt feltöltötték őket az adminisztráció jelöltjeire leadott hamis

³⁹ Kaddache, 795. old.

⁴⁰ Le Monde, 1948. márc. 25.

⁴¹ Le Monde, 1948. ápr. 3.

voksokkal. Előfordult, hogy a szavazatok összeszámlálása előtt katonák elvitték a szavazócédulákkal teli urnákat, mondván, "biztos helyen" folyjon le a számlálás. Máshol a megtelt szavazóurnákat kicserélték olyanokra, amelyek már előzőleg fel lettek töltve az adminisztráció által támogatott jelöltekre leadott voksokkal. Megtörtént az is, hogy szavaztak halottak és távol maradtak helyett. Sok helyen megesett, hogy az adminisztráció tagjai tíz-tizenöt szavazatot is leadtak.

A hadsereg, a csendőrség és a rendőrség beavatkozott a választások lebonyolításába nyomást gyakorolva a választókra. Több körzetben ostromállapotot hirdettek. A hadsereg "bevetésének" nem egy helyen tragikus következményei voltak. Volt olyan hely, ahol a nacionalista jelölt nevének a szavazólapról való törlése miatt a választók nem akartak szavazni. Az adminisztráció helyi képviselője ekkor megparancsolta a karhatalmi erőeknek, hogy gyűjtsék össze az állampolgárokat és szavaztassák le őket. A "műveletnek" 7 halottja és számos sebesültje volt! Másutt már délelőtt 11 órakor bezáratta a szavazóhelyiségeket az elnök, a választási bizottságok nacionalista képviselőit pedig egyszerűen hazaküldte. A felháborodott tömeg tüntetni kezdett, mire a kivezényelt rendőrök sortüzet adtak, az eredmény 4 halott, 40 sebesült, 200 letartóztatott. A második fordulóban a csalások még egyértelműbbek és még nyilvánvalóbbak voltak.⁴² A csalások miatti tiltakozásokat egyszerűen figyelmen kívül hagyták, pedig nemcsak az algériai nacionalista és a kommunista lapok tiltakoztak, de a francia jobboldalon is akadtak olyanok, akik nem értettek egyet az alkalmazott módszerekkel. A választások után nyilatkozta az MRP képviselője, Fonlupt-Esperaber: "A választások nem voltak sem szabadok, sem igazságosak."⁴³

Az első forduló az RPF győzelmét és a nacionalista pártok vereségét hozta. Az első kollégiumban az unióba tömörült RPF, a radikálisok és a mérsékelték fölénye óriási, simán nyerték ezt a választási fordulót. Algír megyében a lehetséges 23-ból 15 helyen győztek már az első fordulóban, további 6 körzetben az első helyen jutottak tovább a második fordulóba. Néhány név a győztesek közül: Algír, 4. sz. választókerület, M. Gazagne, Algír polgármestere: 76,08%, Algír, 5. sz. választókerület, Alain de Sérigny, sajtómágnás: 72,59%, Boufarik, Amédée Froger, később a polgármesterek szövetségének elnöke, (1956 végén Algírban egy merénylő bombája oltja ki az életét): 90,67%(!). Oránban a lehetséges 20-ból 8 helyen már az első körben beválasztották a parlamentbe az RPF-Unió jelöltjeit, további 5 körzetben az első helyen jutottak be a második fordulóba. Itt is említhetünk pár nevet: Mascara, Fernand Mallé, polgármester: 78,75%, Misserghin, M. Flinois, a Francia Unió parlamentjének tagja: 79,93%. Hasonló volt a helyzet Constantine-ban is, ahol az Unió 7 jelöltjét választották meg a lehetséges 17-ből. Többek között: Constantine, 3. sz. választókerület, M. Valli, polgármester: 69,99%, Philippeville, 1. sz. választókerület: M. Cuttoli, polgármester: 74,24%, Sétif, M. Briancat, polgármester: 72,76%. Az első fordulóban a 60 képviselői hely közel felét szerezte meg az RPF vezette Algériai Unió. Néhány mérsékelt jobboldali párti és független jelölt már az első fordulóban biztosította helyét az algériai gyűlésben. Egy független radikális Algír megyében (Cheragas, Eugène Second: 52,37%), egy független Oránban (Saïda, Francis Bayle: 78,46%) és három

⁴² Kaddache, 796-797. old.

⁴³ Kaddache, 798. old.

Constantine-ban (Batna, Alfred Malpel radikálszocialista: 55,82%, Bordj-Bou-Argeridj, M. Leu radikálszocialista: nincs adat, Tebessa, M. Battistini független: 61,03%) győzött. Kb. 30 helyen pótválasztásokat kellett tartani, ez főleg Constantine megyében volt jellemző. A szocialista párt visszaesése folytatódott, de a második fordulóra még állva maradt jó néhány jelöltjük, ezért még volt lehetőségük a javításra. Algírban és Constantine-ban seholy sem győzött a SFIO, Oránban két helyen lett első a szocialista képviselőjelölt (Nemoursban a SFIO jelöltje, Gonzalès 55,5%-ot szerezve már az első fordulóban bejutott a parlamentbe). Ugyanakkor a PCA az első fordulóban egyetlen helyet sem szerzett, mindössze három Orán megyei választókerületben végzett kommunista jelölt az élen (Orán, 1. sz. választókerület, PCA: 3908 (36,23%), RPF-Unió: 3828 szav., Sidi-Bel-Abbes, PCA: 5064 (46,43%), RPF-Unió: 4652 szav., illetve ezek mellett még a második kollégiumban ugyanitt, Sidi-Bel-Abbesben lett győztes a PCA). Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy a baloldal nagyon gyengén szerepelt.

A választások első fordulójában a következő eredmények születtek⁴⁴:

<u>A választók száma</u>	Algír	Orán	Constantine	Déli területek	Összesen	
Első kollégium						
Franciák	203015	178125	88530	-	469670	
Muzulmánok	43722	31805	45758	-	121285	
Második kollégium						
Muzulmánok	444557	284304	574729	-	1303590	
Pártok	<u>Megyék</u>					
	szavazatok	mandátumok	szavazatok	mandátumok	szavazatok	mandátumok
Első kollégium	Algír megye		Orán megye		Constantine megye	
Kommunisták (PCA)	21530	-	29421	-	6072	-
SFIO	7888	-	20564	2	4728	-
MRP	-	-	-	-	943	-
RPF és Algériai Unió	87278	14	56314	8	30851	7
Független republikánusok	21361	1	18447	1	8928	-
Egyéb	6154	-	4868	-	6427	-
Második kollégium						
MTLD	75969	3	20532	-	74901	4
UDMA	15890	-	27536	-	70800	5
Kommunisták (PCA)	4923	-	3643	-	6394	-
SFIO	-	-	-	-	-	-
Függetlenek	140157	10	64509	6	35529	2
Egyéb	6372	-	2280	-	1217	-

⁴⁴ A választási eredményeket és táblázatokat lásd: Le Monde, 1948. ápr. 6-13.

Nem lehet pontosan megállapítani, hogy mi motiválta a muzulmán szavazókat a második kollégiumban. Bizonyosan belejátszott a dolgokba az is, hogy Naegelen keményebb hangot ütött meg, hogy számos letartóztatás történt, ezért talán sokan megijedtek. A nacionalista pártok szereplése elmaradt a várakozásoktól. Az UDMA azokon a helyeken, ahol korábban is jó eredményeket ért el, mint például Constantine megyében, ott most is jól tartotta magát, az MTLD viszont Algír megyében volt igen erőteljes. A második fordulóra egy esetleges összefogás komoly eredményeket sejtetett. Mégis az első forduló győztesei egyértelműen az adminisztráció mérsékelt jelöltjei lettek, akik a legtöbb körzetben az élen végeztek. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a választási eredményeket "kozmetikázták", ezért a nacionalista pártok szereplését óvatosan kell megítélni.

A mandátumok megoszlása a következőképpen alakult az első forduló után:

	Algír	Orán	Constantine	Déli területek	Összesen
Első kollégium					
Kommunisták (PCA)	-	-	-	-	-
SFIO	-	2	-	-	2
Radikálszocialisták	-	-	2	-	2
Független radikálisok	1	-	-	-	1
Függetlenek	-	1	3	-	4
Radikálszocialisták*	4	3	-	-	7
MRP	-	1	-	-	1
Független republikánusok	4	-	-	-	4
Függetlenek	4	3	-	1	8
PRL (Közársasági Szabadságpárt)	1	-	-	-	1
RPF	1	1	5	-	7
Mandátumok száma	15	11	10	1	37
Pótválasztás	8	9	6	1	23
Összesen	23	20	16	2	60
Második kollégium					
MTLD	3	-	5	-	8
UDMA	-	1	5	-	6
Kommunisták (PCA)	-	-	-	-	-
Függetlenek	13	7	3	4	27
Mandátumok száma	16	8	13	4	41
Pótválasztás	1	6	11	1	19
Összesen	17	14	24	5	60

(*Dölt betű: az Algériai Unión belül induló politikai csoportosulások)

A sajtó úgy értékelte az eredményeket, hogy Francia Algéria hívei könnyedén és nehézségek nélkül kerültek többségbe, a francia szuverenitás tehát biztosítva lesz Algériában. Hasonló értelemben nyilatkozott Muscatelli, az RPF észak-afrikai küldötte.⁴⁵ Az már az első forduló után látszott, hogy az algériai parlamentben a francia-muzulmán együttélés hívei kerültek többségbe, ezért a franciák algériai uralma igazán komoly veszélybe nem fog kerülni, legalábbis ami a parlamenti munkát illeti. A *Le Monde*

⁴⁵ *Le Monde*, 1948. ápr. 6.

újságírója megállapította, hogy immár maradéktalanul adva vannak a francia-muzulmán együttműködés feltételei, ezeket most már csak alkalmazni kell a status által meghatározott keretek között. A Francia Nép Tömörülése és az Algériai Unió jelöltjeinek nagy sikre egyszer és mindenkorra kiírta a szeparatizmus fenyegető rémét. A cikk szerzője visszautasítja az egyik nacionalista arab politikus megállapítását, hogy a csalások a második kollégiumban legalább 50%-ban befolyásolták az eredményeket. (Ma már tudjuk, hogy ez a szám egyáltalán nem helytelen becslés, valószínűleg ennél nagyobb szám sem volna évedés.) Az újságíró végkövetkeztetése pedig az, hogy az együttélés, a kollaboráció szükséges és ezt az algériai választók is belátták.⁴⁶

A franciaországi reakciók igen változatosak voltak. A mérsékelték és a jobboldal felhőtlen örömmel vette tudomásul az eredményeket, a kormánypártok szintén elégedettek voltak, de jóval visszafogottabban értékelték, mint a győztesek, a kommunisták pedig gúnyos kritikákkal igyekeztek palástolni vereségüket, szatirikus hangon támadták a második kollégiumban megválasztott független jelölteket. A jobboldali lapok el voltak ragadtatva. A *Ce Matin* "Franciaország szép vasárnapjáról" beszélt.⁴⁷ A *France Libre* megállapította, hogy "Algéria szentté avatta a francia-muzulmán uniót. Mint a közelmúltban, Algéria továbbra is ragaszkodik anyaországához." A *L'Époque* úgy vélte, hogy ezek a választások jó kiindulási alapot jelentenek a majdani algériai parlament számára, egyben meglegedettségét fejezte ki amiatt, hogy a muzulmánok nem hallgattak a "képmutató agitátorokra". Így a gyűlés ellentétes politikai erői között a szakadék nem lesz nagyon mély, ezért lehetővé válik, hogy Algéria problémáit a francia-muzulmán együttműködés keretei között vitassák majd meg. A lap észak-afrikai szakértőkre hivatkozva hangsúlyozta az új fő kormányzó elévülhetetlen érdemeit a jó választási eredményeket illetően, egyben bírálta elődje politikáját.

A baloldali újságok egészen más hangot ütöttek meg. A *L'Humanité* felháborítónak nevezte a szavazóhelyiségekben elkövetett csalásokat. A *Franc-Tireur* szerint "a reakciónak és az elnyomó erőknél ez a szomorú győzelme az első algériai parlamentet önmaga karikatúrájává teszi". A lap szerint az eredmények jól mutatják, hogy milyen messze áll egymástól a Francia Unió demokratikus koncepciója és 1948 kolonialista valósága. A *Combat* hasonló véleményen volt, a lap úgy gondolta, hogy az algériai választásokat zűrzavar közepette bonyolították le, az eredmények "gyalázatosak", az alkalmazott módszerek pedig igen hasonlatosak a vasfüggöny mögött alkalmazott módszerekhez.

A kormánypárti sajtó lelkesedését némileg lehűtötte az RPF nagy sikere. A *L'Aube* hasábjain Maurice Schumann, az MRP elnöke kettős győzelemről, Franciaország és a francia-muzulmán együttműködés győzelméről beszélt: "Világos számunkra, hogy mai világunkban, ahol a szembenállás tartósan ígérkezik, az önálló Észak-Afrika szinte azonnal a nagyhatalmak közötti összecúszások, sőt harcok színterévé válna. Ez a felismerés vezetett el oda, hogy az első fordulóban sem az első, sem a második kollégiumban egyetlen egy helyet sem tudtak szerezni a kommunisták." A hűség és a jóhiszemőség eme sikeréből Schumann levonta a következtetést: "Meg kell ragadni az

⁴⁶ Le Monde, 1948. ápr. 7.

⁴⁷ Le Monde, 1948. ápr. 7. Az idézetek a lap választásokat kommentáló sajtószemléjében találhatók.

alkalmat, vagyis a legrövidebb időn belül meg kell mutatnunk a muzulmán tömegeknek, hogy a Francia Unió és az algériai szerves alaptörvény által megszabott kettős keretek között politikai, gazdasági, szociális és kulturális fejlődésük nemcsak lehetséges, de biztosított is, nemcsak folyamatos, de gyors is lesz egyben." A szocialista *Le Populaire* a következő tanácsot adta az algériai szocialistáknak és Naegelen főkörmányzónak: "A franciák algériai jelenlétét és a francia-muzulmán együttműködést nem lehet kizárólag az erőszakra erőszakkal felelő politikával, a francia szuverenitás túlzott, minden áron való alkalmazásával biztosítani, hanem több megértést kell tanúsítani, erőfeszítéseket kell tenni Algéria gazdaságának minél hatékonyabb kihasználásáért, ebbe a munkába be kell vonni a muzulmán tömegeket, a munka gyümölcseit pedig meg kell osztani velük." A *Le Parisien libéré* végül úgy vélekedett, hogy a parlament összetétele lehetővé fogja tenni az alaptörvény végrehajtását.

A szélsőbaloldallal teljes összhangban tiltakoztak az algériai nacionalista pártok is. Messzali Hadzs levelet írt az Arab Ligának, amelyben elítélte a választások franciák általi befolyásolását, vádolta az adminisztrációt, kétségbe vonta a második kollégiumban lefolytatott választások tisztaságát és kérte az Arab Liga azonnali beavatkozását. A szervezet titkársága azt válaszolta Messzalinak, hogy a "Liga minden szükséges erőfeszítést megtesz ebben az ügyben".⁴⁸

Ide kívánczik a magyar sajtó reagálása is. A *Szabad Nép*⁴⁹ élesen elítéli az alkalmazott módszereket: „Naegelen "szocialista" kormányzó és a gyarmati közigazgatási hatóságok véres terrorja az algíri választásokon a gaulleista reakciót segítette nyeregbe. Iskolapéldája volt ez a véres vasárnap annak, hogy milyen eredményre vezet az amerikai módszer, a repülőgépekkel, tankokkal és ismétlőfegyverekkel támogatott választási technika egy "szocialista" helytartó kezében. Hét arab halott, gaulleista többség és megszámlálhatatlan letartóztatás..." A *Szabad Nép* ezután bő terjedelemben ismerteti a választási csalásokat, a hatóságok által használt módszereket, a letartóztatásokat, stb. Befejezésül a következőket írja: "A szocialisták és a gaulleisták egyesült erővel folytatott megfélemlítő hadjárata következtében egyes városi körzetekben a bennszülött lakosságnak csupán 40%-a szavazott. Ilyen módszerekkel juthatott mandátumhoz Algír polgármestere, Gazagne, a gaulleista vezetés alatt álló fasiszta ügynevezett Egységbizottság jelöltje, aki a német megszállás alatt megyei prefektus volt Franciaországban. (Az RPF-Unió jelöltjei között egyébként nem egy akadt, akinek a háború alatt folytatott tevékenysége enyhén szólva is vitatható. - F.P.Á.) A részeredmények a gaulleisták, illetve a gyarmati közigazgatási hatóságok jelöltjeinek többségéről számolnak be." A *Magyar Nemzet* "Véres választások Algírban" címmel közöl beszámolót.⁵⁰ Az eredmények ismertetése után a cikk megállapítja, hogy "a választások a demokrácia legelemibb elveinek semmibevétele mellett folytak le. Az algíri kommunista pártnak, amely 58000 szavazatot kapott, egyetlen képviselői mandátumot sem adtak, míg a függetlenek 49000 szavazattal, a két szocialista párti pedig alig 35000 szavazattal mandátumot kapott." Talán az *Esti Szabad Szó* "Így érvényesülnek a "tiszta demokrácia" elvei az algériai választásokon" című tudósítása a

⁴⁸ Le Monde, 1948. ápr. 10.

⁴⁹ Szabad Nép, 1948. ápr. 6.

⁵⁰ Magyar Nemzet, 1948. ápr. 7.

legérdekesebb.⁵¹ Bevezetőjében a lap megemlíti, hogy "A kelet európai választásokkal kapcsolatban sokat emlegette a nyugati sajtó és rádió a "tisza demokráciát, a nyugati módszereket", és rengeteg hamis hírt röpitett világgá például a magyar választásokkal kapcsolatban terrortól, rendőrállamról, elnyomásról. Ugyanez a sajtó most nem tiltakozik az algériai választásokkal szemben, nyilván tiszta választásoknak tartja őket és az ott alkalmazott módszereket - úgy látszik - "nyugati választási módszernek" és a maga módján demokratikusnak tartja." A cikk szerint faji megkülönböztetést alkalmaznak a szavazatoknál. "Algéria vasárnap, 4-én választotta első parlamentjét. (...) A választás a "szocialista" francia belügyminiszter "védnöksége" alatt folyt le. Már a választási törvéynél meglepő, hogy a parlament 120 tagja közül hatvanat választ az "európai" szekció, azaz körülbelül 800000 ember, hatvanat pedig a bennszülött muzulmánok, azaz körülbelül 8 millió. Blumék (Léon Blum, a SFIO elnöke - F.P.Á.) szerint ez demokratikus választójog." A cikk ezek után alaposan ismerteti a választási csalásokat és a törvénytelenéseket, csakúgy, mint a többi magyar újság. Végül megjegyzi: "A halottakat eltemetik, a fegyverekkel választott "népparlament" megkezdí működését. Az imperialisták újságjai pedig tovább prédikálnak ellenünk, mert nekünk a demokráciáról más elképzeléseink vannak." Nagyon érdekes, hogy az a magyar sajtó, amely sem a választások előtt, sem a választások után szinte egyáltalán nem foglalkozott Algériával, most miért szentelt oly nagy teret a választások elemzésének és a csalások elítélésének. Ennek oka valószínűleg az, hogy a szintén nem szabad magyarországi választásokra adott nyugati bírálatokra igyekeztek ily módon válaszolni. Nem mellékes az sem, hogy a kezdődő és egyre inkább elmérgesedő hidegháború légkörében a Szovjetunió vezette „béketábor” minden lehetséges alkalmat felhasznált arra, hogy a nyugati demokráciákat támadja. Vissza kell utalni a nemzetközi munkásmozgalomban feszülő, már korábban említett ellentétekre a szociáldemokraták és a kommunisták között. Ennek példáját mutatja a Szabad Nép, amely kíméletlen kritikával illeti a franciaországi szocialistákat. Annyit azonban mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a magyar újságok jól látták, hogy az algériai választások egyáltalán nem voltak tiszták, hanem nagyon is sok visszaélés fordult elő.

A két forduló között a pártok folytatták kampányukat. A kommunisták bejelentették, hogy az első kollégiumban nem léptetik vissza egyetlen jelöltjüket sem, a második kollégiumban viszont visszalépnek az első fordulóban előrébb végzett antikolonialista jelölt javára. Így nem kellett csak az UDMA vagy csak az MTLD mellé állniuk, hanem egyszerre mindkét pártot támogathatták. A két nacionalista párt között azonban mégsem jött létre megegyezés az összefogásról. A szocialisták az első kollégiumban visszaléptették az összes jelöltjüket Oránban. Az Algériai Unió és az RPF bejelentette, hogy visszaléptetik jelöltjeiket a jobban szerepelt radikálisok és a jobb- vagy baloldali függetlenek javára. René Mayer pénzügyminiszter korteskörutat tett Algériában, megfordult többek között Bône-ban, Sétifben, Batnában, Guelmában és természetesen Algírban. Eközben a hatóságok sem tétlenkedtek, a két forduló közötti lélegzétvételní szünetben letartóztatták az algériai parlamentbe az első fordulóban Constantine 2. sz. választókerületében már bejutott MTLD-s képviselőt, Dzsiláni Embarelt, továbbá ugyanezen megye 12. sz. választókerületében a második fordulóba bejutott szintén MTLD-

⁵¹ Esti Szabad Szó, 1948. ápr. 9.

jelölt Auti Brahimot. Különösebb indoklást nem fűztek a letartóztatásokhoz. Április 10-én a hatóságok elkobozták Ferhat Abbasz lapjának, a *La République Algérienne*-nek a legújabb számát. Az ok rendkívül prózai: a lap lehozta az algíri prefektusnak az orléansville-i adminisztrációhoz április 3-án küldött táviratát, amelyben arra utasítja az illetékeseket, hogy tegyenek meg mindent, amit lehet, annak érdekében, hogy a körzetben a második kollégiumban az UDMA és az MTLD ne indulhasson. Ahelyett, hogy a prefektus ellen indult volna vizsgálat, eljárást kezdeményeztek a lapigazgató és a főszerkesztő ellen álhírek terjesztése miatt, amelyek ráadásul "veszélyeztetik a francia szuverenitást".⁵²

A második forduló előtt a következő volt a felállás: az első kollégiumban 23 helyen kellett pótválasztást tartani, ebből 11 választókerületben állt az élen független, 9 helyen RPF-Unió, 2 helyen kommunista, és 1 helyen szocialista képviselőjelölt. A második kollégiumban 19 helyen volt szükség pótválasztásra, ebből 10 körzetben MTLD-s, 6 körzetben független, 3 helyen pedig UDMA-jelölt állt az első helyen.

Az április 11-én megtartott második forduló lényegében megerősítette az első forduló eredményeit. Az első kollégiumban az Algériai Unió és az RPF Algír és Orán megyékben szinte minden helyet megszerzett. Orán városában minden választókerületben az RPF-Unió jelöltje nyert, ahol hatalmas fölényrel. Ugyanez mondható el Algír megyéről is, Maison-Carrée körzetében például az RPF-Unió jelöltje, a független radikális Zevaco 6416 (86,56%) szavazatot kapott, míg a második helyezett kommunista jelölt mindössze 996-ot. Egyedül Constantine megye volt az a terület, ahol a függetlenek kerültek többségbe, ennek az volt a legfőbb oka, hogy itt az európai pártok nem tudtak megegyezésre jutni a két forduló között, így nem léptek vissza egymás javára. Constantine városának 1., 2., és 4. választókerületében is független jelöltek szereztek mandátumot. Az RPF-Unió sikere olyan nagy volt, olyan sok képviselővel rendelkezett a parlamentben, hogy a későbbiek során akár önállóan is megvívózkodhatott minden olyan javaslatot, amellyel nem értett egyet. (Emlékezzünk a kétharmados szabályra, amikor is a két kollégium külön-külön szavaz és az adott javaslat elfogadásához kétharmados többség szükséges!) A kommunisták totális vereséget szenvedtek. Oránban egyetlen helyet sem szereztek (Itt még a PCA főtitkára, a spanyol származású Paul Caballero sem tudott győzni, az RPF-Unió jelöltjétől, a jobboldali Force Ouvrière szakszervezet főtitkárától, M. Bertrand-tól kapott ki.), mindössze sisi-bel-abbes-i jelöltjük (M. Justrabo, polgármester-52,82%) tudott győzni. A három Constantine-i választókerületben, ahol összesen 11746 választó volt, a PCA mindössze 1118 voksot tudott szerezni. Ez az eredmény messze elmaradt az 1947-es novemberi helyhatósági választásokon elért eredményektől. A szocialistáknak is csak négy képviselőjelöltje tudott végül bekerülni az algériai parlamentbe. A SFIO csak Alger-Ville és Perregaux körzetében tudta legyőzni az RPF-Uniót mindössze 300, ill. 600 szavazattal.

A második kollégiumban a két nacionalista párt széthúzása oda vezetett, hogy a szavazók egy része nem volt képes dönteni az MTLD és az UDMA között. Az MTLD-nek 9 mandátum jutott, de a parlament első ülésének napján, április 22-én, csak 5 MTLD-s képviselő jelent meg, mert a többi 4 éppen börtönben volt. Az UDMA 8 helyet szerzett. Az adminisztráció által minden eszközzel támogatott független jelöltek ugyanakkor hatalmas sikert könyvelhettek el. Orán megyében két körzet kivételével mindenhol független jelölt

⁵² *Le Monde*, 1948. ápr. 11-12.

győzött. Jóllehet a választási részvétel nem érte el az első forduló részvételi arányát, a muzulmán választók mégsem tudták gyökeresen módosítani az első forduló által meghatározott tendenciákat. Következésképpen alakult az algériai parlament összetétele a két forduló után:

	Algír	Orán	Constantine	Déli területek	Összesen
Első kollégium					
Kommunisták (PCA)	-	1	-	-	1
SFIO	1	3	-	-	4
Radikálszocialisták	-	-	2	-	2
Független radikálisok	1	-	-	-	1
Függetlenek	2	3	8	1	14
Algériai Unió és RPF	19	13	6	-	38
Összesen					60
Második kollégium					
MTLD	3	-	5	1	9
UDMA	-	2	6	-	8
Kommunisták (PCA)	-	-	-	-	-
Függetlenek	14	12	13	4	43
Összesen					60

A baloldali pártok tehát komoly veszteségeket szenvedtek el. A kommunisták még azokban az oráni és algíri munkásnegyedekben is vereséget szenvedtek, amelyeket pedig nagyon régóta a saját „hűbértokoknak” tartottak. Vereséget szenvedtek az oráni kikötői negyedekben és az algíri Bab-el-Ouedben is. A párt az első kollégiumban azért veszített, mert ott algériai bennszülött nacionalista párt benyomását keltette a választókban, hiszen programja lényegében az UDMA programjával egyezett meg. A második kollégiumban ugyanakkor azért volt sikertelen a PCA, mert a muzulmán szavazók szemében ez a párt még mindig európainak számított. A rossz szereplés másik okaként vissza kell utalnunk a pártnak az algériai nemzetről megfogalmazott tézisére, miszerint az algériai nemzet hűsz. faj keveredéséből *egységes* nemzetté fog válni. *Ezt a lakosság mindkét csoportja elutasította.* A kommunista párt visszacsésénck tehát algériai okai voltak, míg a szocialisták gyenge eredményei megfeleltek a párt anyaországi térvesztésének. Emellett meg kell jegyezni, hogy a SFIO Algériában nem tudta vagy nem akarta egyértelműen elítélni a szeparatizmust és folyamatosan reformokat szorgalmazott, ami az európai lakosság ellenérzéseivel találkozott. Ezt a politikát még az algériai francia szakszervezetek sem támogatták. Nem mellékes az sem, hogy a két baloldali párt belpolitikai eredetű és a nemzetközi folyamatokba illeszkedő ellentétei megosztották a munkásszavazókat. Érdekes az az adat, hogy a két baloldali párt az első fordulóban, az első kollégiumban összesen mintegy 90000 szavazatot kapott, ez pedig nem érte el az első kollégiumba sorolt muzulmán szavazók létszámát, amely ekkorra már elérte a 120000-et.⁵³

⁵³ Année politique. Revue chronologique des principaux faits politiques, économiques et sociaux de la France du 1er janvier 1947 au 1er janvier 1948. (et bilan historique, politique, et statistique de l'Europe). Collection publiée sous la direction d'André Siegfried. Paris, Éd. du Grand Siècle, 1948., 441. old.

A választások végeredményeinek hitelességét sokan kétségbe vonták, Ferhat Abbasz például a második kollégium eredményeinek teljes törlését és új választások kiírását követelte. Az mindenesetre egyértelmű, hogy az algériai parlamentben olyan többség kapott helyet, amely gond nélkül tud majd dolgozni, hiszen ellenzéke rendkívül gyenge, komoly problémákra tehát nem kellett felkészülniük. Érdeemes ismét néhány kommentárra odafigyelni. René Mayer pénzügyminiszter Constantine-ban nyilatkozta a következőket: "Francia Algéria a Francia Köztársaság kebelén belül folytatja útját a felemelkedés és a fejlődés felé, ez pedig nem képzelhető el a francia-muzulmán együttműködés nélkül."⁵⁴ Naegelen fő kormányzó a rádióban intézett szöveget az algériai lakossághoz, amelyben megállapította, hogy a választók hatalmas többsége a szabadság, a béke, a demokratikus köztársasági elvek, a Francia Unió és Algéria iránt mély ragaszkodását fejezte ki. Más hangnemben beszélt az Arab Liga főtitkára, Azzam pasa, aki a kairói francia nagykövetségnek küldött levelében élesen tiltakozott a választások során alkalmazott terrorista módszerek ellen és megjegyezte, hogy ezek a sajnálatos események megmérgezik Franciaország és az arab népek közötti jó viszonyt. Hogy az Arab Liga főtitkárának tiltakozása mennyire nem légből kapott információkon alapult, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy még a választások másnapján is történtek tömeges letartóztatások Bône-ban és Geryville-ben, ahol mintegy 20 muzulmán börtönöztek be a francia szuverenitás veszélyeztetésének vádjával.⁵⁵

A választások után

Az algériai parlament első ülésének dátumát április 22-ére tűzték ki. Az ellentétek rögtön a felszínre törtek. Amikor Naegelen fő kormányzó ünnepélyesen bevonult az ülésterembe, szinte minden képviselő felállt, kivéve az egyetlen kommunista pártit és az MTLD-tagokat. A szabály szerint a Ház korelnökének, M. Cuttonak kellett volna megnyitni az első ülést, de Ferhat Abbasz még előtte szót követelt magának, mert tiltakozni akart amiatt, hogy a két forduló között számos olyan MTLD-jelöltet tartóztattak le a hatóságok, akik jó eséllyel pályáztak a győzelemre. Ez természetesen nem ment vita nélkül, az európaiak nem akarták átengedni a szót az UDMA elnökének, aki a nagy zűrzavarban felkiáltott: "Ha nem kapom meg a szót, más sem fog tudni beszélni!" A levezető elnök visszautasította Abbasz viselkedését és a képviselők többségének akaratára hivatkozott. Ekkor Naegelen közbeavatkozott: "Nagyon sajnálom, hogy a parlament első ülésének pillanatában egyesek így próbálják meg megzavarni a rendet. Itt csupa olyan embert látok, akik azzal a szilárd elhatározással jöttek ide, hogy a lehető legszorosabb egységet valósítsák meg annak érdekében, hogy még több ennivaló legyen az éhezőknek, hogy még több kórház épüljön a betegeknek. Úgy látom azonban, hogy a másik oldalon olyanok is vannak, akik nem érdeklődnek ez iránt a munka iránt, hanem csak politikai indulatokat akarnak szítani. Megkérem Ferhat Abbasz urat, hogy adja meg ennek a parlamentnek azt a tiszteletet, tartsa tiszteletben azt a tekintélyt, amelyet ez a testület a Francia Unió, Franciaország és a világ előtt élvez." Ferhat Abbasz tovább

⁵⁴ Le Monde, 1948. ápr. 14.

⁵⁵ Le Monde, 1948. ápr. 14.

vitakozott és a többség diktatúrájáról beszélt, végül gúnyosan feltette a kérdést: "Talán még mindig a Vichy-rendszerben élünk?" A főkormányzó immár nem türtöztette magát: "Maga az, aki magatartásával Vichy módszereit alkalmazza! Ami pedig a többség diktatúráját illeti, jegyezze meg, hogy a demokráciában a többség akarata számít! Mérsékelje hát magát!" Mivel nem kapott szót, Abbasz képviselőtársaival együtt elhagyta az üléstermet.⁵⁶ Az ügynek folytatása is lett. Júniusban a párizsi nemzetgyűlés napirendjére tűzte a választási csalások kérdését és azt a javaslatot adta az algériai parlamentnek, hogy hozzon létre egy vizsgálóbizottságot, amelynek a feladata a szabálytalanságok felderítése lenne. Az algériai parlament azonban elutasította a javaslatot, amikor pedig Ferhat Abbasz ez ellen a döntés ellen tiltakozott, a parlament egyszerűen kizárta soraiból az UDMA elnökét.⁵⁷

Ez a vita kiválóan szemlélteti azt, hogy milyen hangulatban folytak a viták az algériai gyűlésben, ahol az európai képviselők a legkisebb reformtörekvéseket is csúrájukban fojtották el, mert nem voltak hajlandók elfogadni egyetlen nacionalista indítványt sem. Ebben a második kollégium "független" jelöltjei nagy segítségére voltak az európai képviselőknek, a maroknyi nacionalista politikusnak pedig csélye sem maradt érvényesíteni célkitűzéseiket. A parlament nem váltotta be azokat a reményeket, amelyeket vele szemben tápláltak, hiszen csak meddő viták folytak, de érdemi döntéseket nem hoztak, hogy csak egy példát említsünk, a szerves alaptörvény által előírt reformok közül szinte egyetlen egynek az életbe léptetését sem sikerült megszavaztatni! Messzali MTLD-jét és Abbasz UDMA-ját gyakorlatilag kizárták az algériai politikai életből az adminisztráció által hihetetlenül magas fokra fejlesztett választási csalások segítségével. Ezeket a módszereket a későbbi választások során is minden gátlás nélkül alkalmazták. A tiltakozásokat nem vették figyelembe. Az algériai parlament arra talán mégis jó volt, hogy a nemzeti mozgalom pártjai alkotmányos formában fejthették ki elképzeléseiket, és nem vitték az utcára a reformok vagy a függetlenség ügyét. Talán ennek köszönhető, hogy egészen 1954-ig, a függetlenségi háború kirobbanásáig, nem történt igazán komoly fegyveres összecsapás Franciaország „három tengeren túli megyéjében”, tehát „nyugodtnak” mondható a gyarmat. Az elkövetkező évek mindazonáltal bebizonyították, hogy azok számára, akik Algéria függetlenségét mindennél fontosabbnak tartották, csak egyetlen lehetőség maradt, a függetlenség fegyveres úton való kiharcolása.

⁵⁶ Le Figaro, 1948. ápr. 23.

⁵⁷ Année politique, 1948., 100. old.